

3. Айзенберг Д.Е., Бражникова Н.Е., Потиевская П.Д. Биостратиграфическое расчленение каменноугольных отложений южного склона Воронежского массива. – К.: Наукова думка, 1968. – 152 с.
4. Козырева Т.А. Каменноугольные кораллы южного склона Воронежской антеклизы и их стратиграфическое значение: Автореф. дис. ... канд. геол.-мин. наук. – Ростов-на-Дону, 1973. – 25 с.
5. Бахтарова Е.П. Анализ последовательных комплексов каменноугольных хететид северной окраины Донбасса // Наук. праці ДонДГУ. Серія гірн.-геолог. - 2000. - Вип. 11. - С. 111-115.
6. Соколов Б.С. Табуляты палеозоя Европейской части СССР. Введение. – Л.-М.: Гостоптехиздат, 1955. – 528 с.
7. Ермакова К.А. Хететиды // Опорные разрезы и фауна визейского и намюрского ярусов Среднего и Южного Урала. – Л.: Недра, 1978. – С. 57-59.
8. Дубатов В.Н., Ивановский А.Б. Указатель родов табулят. – М.: Наука, 1977. – 155 с.
9. Соловьев В.В. Происхождение псевдосепт хететид и пути развития группы // Палеонтологический журнал. - 1980. - № 2. - С. 44 – 51.
10. Соколов Б.С. Стратиграфическое значение и типы Chaetetidae карбона СССР // Докл. АН СССР. - 1939. – Т. XXIII, №4. – С. 408–412.
11. Болховитинова М.А. О каменноугольных кораллах и мшанках Московской губернии // Записки геол. Отдел Имп. о-ва люб. естеств., антроп., этногр. - 1915. - № 111. – С. 61–81.

© Бахтарова Е.П., 2008

УДК 622.7.017

Инж. БЕСПОЯСКО Т.В. (ВАТ НДП «МЕХАНОБРЧОРМЕТ»), м. Кривий Ріг)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗКРИТТЯ МІНЕРАЛІВ ЛЕЖАЛИХ ХВОСТІВ ШАХТИ «ПІВНІЧНА» ІМ. В.А.ВАЛЯВКА (КРИВОРІЗЬКИЙ БАСЕЙН)

Технологічні параметри руд визначаються низкою їх мінералогічних показників: мінеральним складом, властивостями рудних і нерудних мінералів, їх гранулометричними характеристиками та ступенем розкриття мінеральних індивідів і агрегатів. Головним показником, який визначає здатність мінеральної сировини до збагачення (якість кінцевого корисного продукту, його вихід, вилучення корисного компоненту до корисного продукту тощо), є розкриття рудних і нерудних мінералів [1-3].

Автором були проведені визначення ступеню розкриття рудних і нерудних мінералів для матеріалу 42 проб лежалих хвостів хвостосховища шахти «Північна» ім. В.А.Валявка. Проби відбирались за 10 профілями, закладеними у напрямках, близьких до нормальних по відношенню до осьової лінії хвостосховища (рис. 1).

Склад лежалих хвостів досліджувався з використанням хімічного, мінералогічного, гранулометричного, термогравіметричного, рентенофазового та спектрального аналізу. Було встановлено, що найбільш багата і крупнозерниста складова хвостів сконцентрована в північній частині хвостосховища, в межах якої був розташований хвостозлив. Нерудна, дрібнозерниста, глиниста складова відносилась водним потоком до південної частини хвостосховища.

За вмістом корисної складової, автор поділила хвостосховище на дві частини – рудну, в межах якої загальний вміст заліза в складі хвостів перевищує 25 мас.% (профілі 1-5), і нерудну з загальним вмістом заліза менше 25 мас.% (профілі 6-10). Межа між рудною та нерудною частинами пролягла на рівній відстані між профілями 5 і 6.

Вивчення мінерального складу хвостів показало, що головним їх рудним мінералом є гематит (мартит, залізна слюдка), вміст якого в середньому по хвостосховищу складає 31,1 мас.%; другорядні рудні мінерали – гідроксиди заліза (гетит, дисперсний гетит („гідрогетит”), дисперсний гематит („гідрогематит”)) – 9,2%.

Основний нерудний мінерал – кварц (54,7%), другорядні – силікати (каолінит, гідрослюди та ін.) – 2,5%, карбонати (кальцит, сидерит) – 0,8% та інші мінерали (апатит, ставроліт, турмалін) – 0,7%.

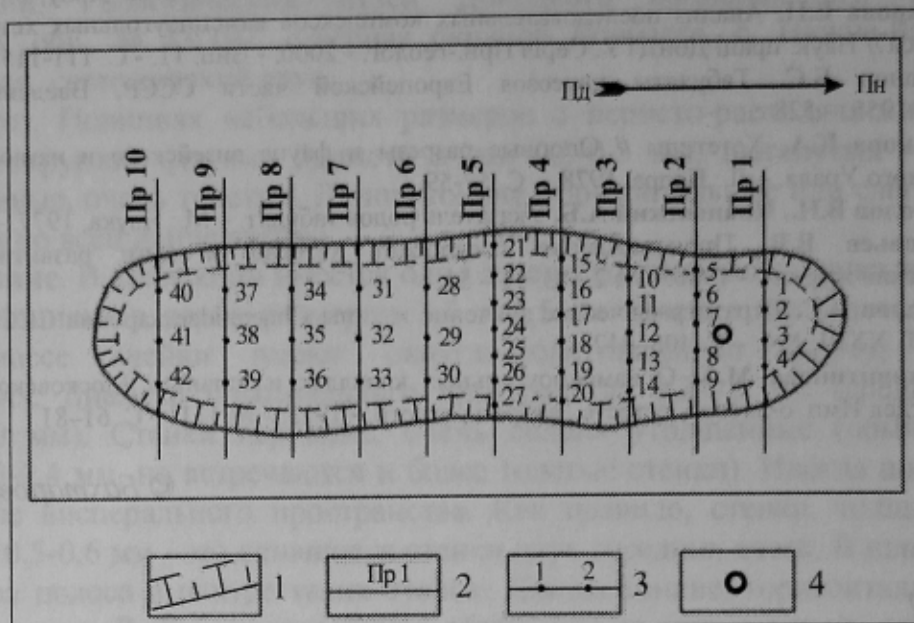

Рис. 1. План-схема хвостосховища: 1 – межі хвостосховища; 2 – профілі відбору проб; 3 – номери проб; 4 – місце розташування хвостозливу

Гранулометричне дослідження лежалих хвостів виконувалось у відповідності з методикою ситового аналізу. Розсів проводився за допомогою апарату «Ротап» зі стандартним набором сит: 0,5; 0,315; 0,25; 0,16; 0,1; 0,071; 0,05 мм. Було встановлено, що розмір мінеральних часток і агрегатів лежалих хвостів не перевищує 1 мм, кількість матеріалу з розміром часток менше 0,16 мм перевищує 99% від загальної маси мінеральної складової хвостів.

Показник розкриття мінералів визначався для кожної гранулометричної фракції кожної проби за стандартними методиками з використанням стереоскопічного мікроскопа МБС-1 (частки розміром від -1,0 до +0,071 мм) та петрографічного мікроскопа МБІ-6 (частки крупністю менше 0,071 мм). Попередньо матеріал знешламлювався, відокремлювалась тонкозерниста його складова (крупність менше 10 мкм), яка не здатна до збагачення і яка скидається до відходів збагачення за всіма існуючими технологічними схемами виробництва залізорудного концентрату.

На основі отриманих даних було розраховано середнє значення показника розкриття мінералів для кожної проби, профілю, рудної і нерудної частин хвостосховища, а також середнє для хвостосховища (табл. 1, 2).

Таким чином, в середньому для хвостосховища кількість рудних часток у знешламленому матеріалі лежалих хвостів складає 37,7 об'ємн.%, нерудних часток – 56,9%, багатих зростків - 2,4%, бідних – 1,3%, зростків з вмістом рудних мінералів близько 50% – 1,7%.

В межах хвостосховища найбільша кількість рудних часток (59,0 об'ємн.%), і найменша – нерудних (32,7%), відмічається в профілі 2. В південному напрямку кількість рудних часток поступово зменшується до 23,3%, а кількість нерудних – навпаки збільшується до 71,9% (профіль 10). У зв'язку з невеликою кількістю зростків простежується чіткий від'ємний зв'язок між вмістом рудних і нерудних часток у складі хвостів (рис. 2).

Характер поширення багатих зростків та зростків з вмістом рудних мінералів близько 50% аналогічний характеру розповсюдження рудних часток (рис. 3).

Табл. 1. Показники розкриття мінералів рудної частини хвостосховища

№ профілю	№ проби	Співвідношення часток з різним вмістом рудної складової, мас. %				
		рудні частки ¹⁾	багаті зростки ²⁾	зростки з вмістом рудних мінералів близько 50% ³⁾	бідні зростки ⁴⁾	нерудні частки ⁵⁾
1	1	58,2	3,3	2,4	1,4	34,7
	2	62,4	3,8	3,6	0,9	29,3
	3	48,0	1,7	1,4	1,2	47,6
	4	51,5	2,0	1,6	1,0	43,9
Середнє		55,0	2,7	2,3	1,1	38,9
2	5	58,7	2,6	3,2	1,8	33,8
	6	55,4	4,2	3,0	1,5	35,9
	7	60,4	3,3	3,0	2,2	31,2
	8	61,8	4,5	2,3	1,9	29,4
	9	58,8	3,2	3,0	1,5	33,5
Середнє		59,0	3,6	2,9	1,8	32,7
3	10	50,9	2,9	2,6	1,2	42,5
	11	50,8	2,9	2,7	0,9	42,7
	12	45,4	3,5	2,6	1,1	47,3
	13	58,0	5,1	3,6	1,4	31,9
	14	58,1	4,0	2,6	1,2	34,1
Середнє		52,6	3,7	2,8	1,2	39,7
4	15	38,3	2,7	0,4	0,2	58,4
	16	48,8	2,5	2,1	1,5	45,2
	17	43,1	1,4	0,8	0,4	54,3
	18	40,9	2,3	0,8	0,5	55,5
	19	52,4	3,1	1,7	1,3	41,5
20	46,2	3,1	1,0	0,6	49,1	
Середнє		44,9	2,5	1,1	0,8	50,7
5	21	22,3	3,2	0,9	0,5	73,1
	22	32,9	3,6	1,5	0,9	61,1
	23	25,9	0,8	0,9	1,1	71,3
	24	33,9	1,4	1,1	1,1	62,4
	25	37,1	1,2	1,6	0,5	59,7
	26	36,0	1,7	1,1	0,2	61,0
	27	42,2	3,5	0,5	0,5	53,3
Середнє		32,9	2,2	1,1	0,7	63,1
Середнє для рудної частини хвостосховища		48,9	2,9	2,0	1,1	45,0

¹⁾ рудні частки з вмістом рудних мінералів 95-100 об'ємн. %;

²⁾ зростки, які на 75-95 об'ємн. % складаються з рудних мінералів і на 5-25% – з нерудних мінералів;

³⁾ зростки з вмістом рудних мінералів 25-75 об'ємн. % і, відповідно, нерудних мінералів – 75-25%;

⁴⁾ зростки з вмістом рудних мінералів від 5 до 25 об'ємн. %;

⁵⁾ нерудні частки з вмістом рудних мінералів 0-5 об'ємн. %.

Табл. 2. Показники розкриття мінералів нерудної частини хвостосховища

№ профілю	№ проби	Співвідношення часток з різним вмістом рудної складової, мас. %				
		рудні частки	багаті зростки	зростки з вмістом рудних мінералів близько 50%	бідні зростки	нерудні частки
6	28	29,8	0,9	0,6	0,2	68,5
	29	31,0	1,4	0,9	0,4	66,3
	30	32,3	1,6	1,2	1,5	63,5
Середнє		31,0	1,3	0,9	0,7	66,1
7	31	29,3	2,1	1,0	1,7	65,9
	32	30,0	1,9	1,5	0,7	65,9
	33	28,7	3,2	1,9	0,9	65,3
Середнє		29,3	2,4	1,5	1,1	65,7
8	34	22,0	2,5	2,3	2,2	71,0
	35	25,0	2,3	1,9	3,1	67,7
	36	26,4	1,8	1,2	2,9	67,7
Середнє		24,5	2,2	1,8	2,7	68,8
9	37	22,0	2,0	1,1	1,5	73,4
	38	24,3	1,2	1,0	1,3	72,3
	39	26,7	1,4	1,5	1,1	69,3
Середнє		24,3	1,5	1,2	1,3	71,6
10	40	22,3	1,3	0,5	1,1	74,8
	41	19,7	3,1	3,6	2,3	71,2
	42	28,0	1,0	0,4	1,1	69,6
Середнє		23,3	1,8	1,5	1,5	71,9
Середнє для нерудної частини хвостосховища		26,5	1,8	1,4	1,5	68,8

У розповсюдженні бідних зростків чіткої закономірності не виявлено. Це пов'язано з невеликим їх загальним вмістом у складі хвостів і незначним коливанням цього показника в межах хвостосховища.

В матеріалі, який складає рудну частину хвостосховища, кількість рудних часток в середньому становить 48,9 об'ємн.%, нерудних – 45,0%, зростків всіх трьох різновидів – 6%. В межах нерудної частини хвостосховища переважають нерудні частки – 68,8%, кількість рудних становить – 26,5%, зростків – 4,7%.

Висновки:

1. Найбільш багата залізом і крупнозерниста складова хвостів сконцентрована в північній частині хвостосховища, в межах якої був розташований хвостозлив. Нерудна дрібнозерниста, високоглиниста складова – в південній частині хвостосховища.

2. Лежали хвости складені, головним чином, гематитом (мартит, залізна слюдка) – 31,1 мас.% і кварцом – 54,7%; другорядні мінерали – гідроксида заліза, магнетит, силікати і карбонати та інші – разом 14,2 мас.%.

3. Розмір мінеральних часток не перевищує 1 мм, кількість матеріалу з розміром часток менше 0,16 мм – понад 99% від загальної маси мінеральної складової хвостів.

4. В південному напрямку вміст у складі хвостів рудних часток зменшується від 59,0 (профіль 1) до 23,3 (профіль 10) об'ємн.%, нерудних – збільшується, відповідно, від 32,7 % до 71,9%.

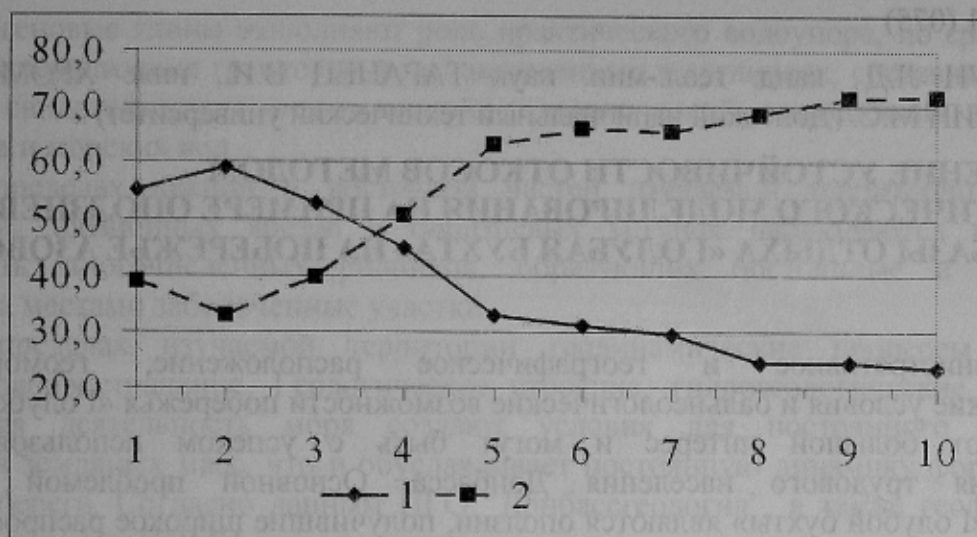

Рис. 2. Розповсюдження рудних і нерудних часток у межах хвостосховища: 1-10 – номери профілів; 20,0-80,0 – вміст часток у складі лежалих хвостів, об'ємн.%; 1 – рудні частки; 2 – нерудні частки

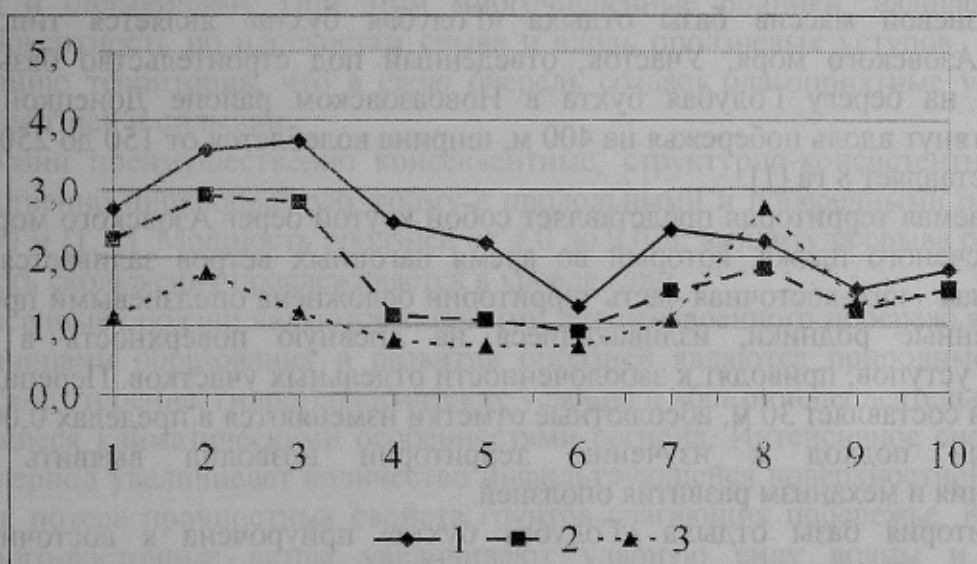

Рис. 3. Розповсюдження зростків в межах хвостосховища: 1-10 – номери профілів; 0,0-5,0 – вміст зростків, об'ємн.%; 1 – багаті зростки; 2 – зростки; 3 – бідні зростки

5. За ступенем розкриття мінеральних індивідів і агрегатів лежали хвости шахти «Північна» ім. В.А.Валявка можуть розглядатись як високоякісна залізородна сировина, готова до збагачення без додаткового подрібнення.

Бібліографічний список

1. Афанасьєва Е.Л., Исаенко М.П. Технологическая минералогия. - Москва: Недра, 1988. – 226с.
2. Богданова И.П., Гехт М.И., Докучаева И.Н. и др. Технологическая оценка железных руд // Изучение вещественного состава и обогатимости железных руд. - Москва: Недра, 1976. – С 57-97.
3. Гершойг Ю.Г. Вещественный состав и оценка обогатимости бедных железных руд. - Москва: Недра, 1968. – 200 с.

© Беспояско Т.В., 2008